

ที่มาของหน่วยผสมในภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด ซึ่งมีลักษณะการประกอบคำแตกต่างกับภาษามิ่วกติก ัจจัยและภาษาคำติดต่อกอย่าง เคนซัก ปกติภาษาไทยนิยมสร้างคำด้วยการนำหน่วยคำ อิศระมาประกอบเข้าเป็นคำประสม ลักษณะภาษาไทยจึงมีไวยากรณ์ที่จะมีการผสมคำ แต่จากตัวอย่างคำผสมที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจากคำซึ่งเห็นได้ชัดว่ามีส่วนที่มีความหมายมากกว่า 1 ส่วน หรือเป็นคำที่มีมากกว่าหนึ่งหน่วยคำ ซึ่งมีหน่วยคำหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือทั้ง 2 หน่วยเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ด้วยเหตุที่การผสมคำไม่ีลักษณะที่แท้ของภาษาไทย จึงพบว่าคำผสมส่วนหนึ่งจะเป็นคำผสมที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ อีกส่วนหนึ่งจะ กลายมาจากคำเต็มโดยปกติทั่ว ๆ ไปในภาษาไทยนั่นเอง ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาที่มาของ หน่วยผสมที่รวบรวมได้ในปัจจุบัน ซึ่งพอจะจำแนกได้เป็น 2 พวก คือ หน่วยผสมที่เป็น หน่วยคำภาษาไทยพวกหนึ่ง และหน่วยผสมที่เป็นหน่วยคำยืมอีกพวกหนึ่ง ซึ่งจะได้แยก อธิบายที่ละพวกดังต่อไปนี้

8.1 หน่วยผสมภาษาไทย

หน่วยคำภาษาไทยที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยผสมจะแบ่งได้ 4 พวก คือ

8.1.1 หน่วยผสมโบราณ

หน่วยผสมโบราณ คือหน่วยผสมที่ประกอบเข้ากับหน่วยคำมูลฐานเพื่อ สร้างคำผสมซึ่งเป็นคำโบราณที่มีที่ใช้ในหนังสือวรรณคดีและเอกสารโบราณต่าง ๆ ไม่มีที่ ใช้ในปัจจุบัน หน่วยผสมโบราณมี 3 ชนิด คือ

8.1.1.1 หน่วยผสมโบราณคงความหมาย คือหน่วยผสมโบราณที่ไม่ มีความหมายประจำคำ หรือมีความหมายประจำคำซ้ำกับความหมายของหน่วยคำมูลฐาน เมื่อประกอบเข้ากับหน่วยคำมูลฐานจะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานนั้น ๆ ไว้ตามเดิม

หน่วยผลงานชนิดนี้มี 16 หน่วยคำ คือ

(1) /กน-/หรือ/กัล-/หรือ/กรร-/เช่น กรรกง "ที่ล้อมวง" กนนเหิม "เหิม" กรรชิต "ชิต" ปรากฏที่ไฉดังนี้

- จำเนียรกรรกงรอนัน - (มหาชาติคำหลวง กัณฑ์ครกัณฑ์ หน้า 326 - 327)

- สองกรรกลึกเกี่ยว กรรชิต (ลิลิตพระลอ หน้า 15)

(2) /กำ-/ เช่น กำลอง "ลอง, ประลอง" กำบค "บัง" กำเสาะ "เสาะหา" ปรากฏที่ไฉดังนี้

- กำลองกำลั้งถเมินเจิง (สมุทรโฆษคำฉันท์ หน้า 28)

- กำเสาะสยบชบเขา (อุเทนคำฉันท์ หน้า 146)

(3) /คะ-/ เช่น คะโน "โน" คะคราม "นากลัว" ปรากฏที่ไฉดังนี้

- ผู้เฝ้าวังนากลัว หัวฟองอยู่คะคราม (ลิลิตพระลอ หน้า 19)

(4) /คัน-/ หรือ/คัน-/ เช่น คันเหิม "รื่นเริง, บันเทิงใจ" ปรากฏที่ไฉดังนี้

- คันเหิมเห็นทรราชโมทย (มหาชาติคำหลวงกัณฑ์จุลพน หน้า 140)

(5) /กระ-/หรือ/ตระ-/หรือ/ตะ-/ เช่น กระแบ่ หรือตระแบ่ "แผ่" ตระกรวย "กรวย" ปรากฏที่ไฉดังนี้

- เราจะให้บันให้แล่ ทุกกระแบ่จงหน้าใจ (ลิลิตพระลอ หน้า 145)

- สามตะกรวยครอบศิระ (กฎหมายเล่ม 1 หน้า 307)

(6) /ม-/ เช่น มลน, มลน "วิ่ง, รีบ" มลวก "ลวก" มล็ก "ลัก, ลอบ, เห็น" ปรากฏที่ไฉดังนี้

- มลักนี้กินคะแคลว (ลิลิตพระลอ หน้า 11)

- มลักเห็นโฉมปุเจ้า (ลิลิตพระลอ หน้า 21)

- (7) /-ละ-/ เช่น ม^ลอน "ส^นุก, เพร^าะ, หว^าน"
 ม^ลวย "ป^วย, เผล^อ"
 ม^ลจาก "ม^าก, หล^าก"

ปรากฏที่ไฉ่คั้งนี้

- ร[ู]ม^ลัก^สร^บศ^าส^ทร^ณว^น หึง^ชาย (ลิลิตพระลอ หน้า 2)
- แสร^งเป^รเป็น^นโฉ^มม^ลาก (ลิลิตพระลอ หน้า 17)

- (8) /ม.....ม/ เช่น ม^ลน^มล^าน "ล^นล^าน, ตะ^ลี^{ตะ}ล^าน"

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ให้ความหมายและระบุไว้ควยว่าเป็น
ภาษาไทยโบราณ

- (9) /ละ-!/ เช่น ละ^คิก "ร[่]ง, ร[ี]บ, พล^{ัน}"

ปรากฏที่ไฉ่คั้งนี้

- ตั^วต่าง^กัน^พัน^ลัก ละ^คิก^กุม^อา^วช (ลิลิตพระลอ หน้า 39)

- (10) /กระ.....กระ/ เช่น กระ^เน^จกระ^แน "เช^{ิง}ช^{ัน}, เล[่]ท^{ัก}ล"
 หรือ /กะ...กะ/

ปรากฏที่ไฉ่คั้งนี้

- กระ^เน^จกระ^แน^รวง^ค (สมุทรโฆษคำฉันท์ หน้า 117)

- (11) /ค.....ค/ เช่น ค^{รี}คร^อ "ร[ี]ร^อ" แคร^งเค^รี^ยว "ร[่]ง^รี^ยว"

ปรากฏที่ไฉ่คั้งนี้

- จัก^เย^{ิง}ช[ี]พ^เว^าค^{รี}คร^อ อยู่^เท^าเ^ยิง^พอ

ช[ี]พ[ิ]ค[์]ย^{าก}ย^{ัง}ฉ^งน

(สมุทรโฆษคำฉันท์ หน้า 218)

- ท^าน^{นี้}แคร^งเค^รี^ยว^คิน^คำ^ชำ^ยว

(มหาชาติคำหลวง กัณฑ์มหาพน
หน้า 143)

(12) /-ร-/ เช่น กระทบ^๑ตรี^๒ "กษ^๑ตรี^๒" กระทบ^๑เย^๒ร "น^๑ำ^๒น^๓ม" กระทบ^๑ย^๒อน "ช^๑ย^๒อน, ย^๑า^๒ช^๓ย^๔า^๕บ, แ^๑ก^๒ว^๓" กระทบ^๑ห^๒ว^๓ค "ท^๑ร^๒ห^๓ว^๔ค, ร^๑อ^๒บ" ส^๑ร^๒น^๓ก "ส^๑น^๒ก"

ปรากฏที่ไฉดังนี้

- เนา^๑ใน^๒ก^๓ร^๔เ^๕ย^๖ร^๗น^๘ิ^๙ท^{๑๐}ร บ^{๑๑}ร^{๑๒}ร^{๑๓}ค^{๑๔}า^{๑๕}ล (ส^{๑๖}ร^{๑๗}ร^{๑๘}พ^{๑๙}ล^{๒๐}ิ^{๒๑}ท^{๒๒}ิ^{๒๓}ค^{๒๔}ำ^{๒๕}น^{๒๖}น^{๒๗}ท^{๒๘} หน^{๒๙}า 1)
- ช^๑น^๒ย^๓ย^๔ง^๕ช^๖ค^๗ห^๘า^๙ง^{๑๐}พ^{๑๑}อ^{๑๒}น ก^{๑๓}ร^{๑๔}ห^{๑๕}ย^{๑๖}อ^{๑๗}น^{๑๘}ห^{๑๙}า^{๒๐}ง^{๒๑}พ^{๒๒}ะ^{๒๓}ฟ^{๒๔}า^{๒๕}ย (ล^{๒๖}ิ^{๒๗}ล^{๒๘}ิ^{๒๙}ท^{๓๐}พ^{๓๑}ระ^{๓๒}ล^{๓๓}อ หน^{๓๔}า 24)
- ป^๑า^๒ก^๓ล^๔ว^๕ก^๖ล^๗ด^๘บ^๙.ล^{๑๐}า^{๑๑}ย^{๑๒}ส^{๑๓}ร^{๑๔}น^{๑๕}ก ส^{๑๖}ำ^{๑๗}ร^{๑๘}า^{๑๙}ญ^{๒๐}สุ^{๒๑}ช^{๒๒}เป^{๒๓}ร^{๒๔}ม^{๒๕}ป^{๒๖}รี^{๒๗}ค^{๒๘}ี (ล^{๒๙}ิ^{๓๐}ล^{๓๑}ิ^{๓๒}ท^{๓๓}พ^{๓๔}ระ^{๓๕}ล^{๓๖}อ หน^{๓๗}า 24)

(13) /-ำง-/ เช่น ช^๑ำ^๒ง^๓อ "ค^๑ิ^๒ว^๓ิ^๔ท^๕ก, เ^๑ป^๒น^๓ท^๔ก^๕"

ปรากฏที่ไฉดังนี้

- ต^๑า^๒ช^๓ม^๔ช^๕น^๖ช^๗ำ^๘ง^๙อ^{๑๐}จ^{๑๑} (ม^{๑๒}ห^{๑๓}า^{๑๔}ช^{๑๕}า^{๑๖}ค^{๑๗}ิ^{๑๘}ค^{๑๙}ำ^{๒๐}ห^{๒๑}ล^{๒๒}ว^{๒๓}ง ก^{๒๔}ั^{๒๕}น^{๒๖}ท^{๒๗}ก^{๒๘}ษ^{๒๙}ต^{๓๐}ริ^{๓๑}ย^{๓๒} หน^{๓๓}า 311)

(14) /-ม-/ เช่น จ^๑ำ^๒ง^๓า^๔ย "ส^๑า^๒ย, บ^๑ำ^๒ย, ห^๑ำ^๒ง^๓ไ^๔ก^๕ล" ก^๑ำ^๒ม^๓ล^๔า^๕ศ^๖ม^๗, ก^๑ำ^๒ม^๓ล^๔ะ^๕ศ "ค^๑ู^๒มี^๓บ^๔ัว^๕เ^๑ป^๒น^๓ท^๔ี^๕ฟ^๖ัง^๗ห^๘ร^๙ือ^{๑๐}พ^{๑๑}ระ^{๑๒}พ^{๑๓}ร^{๑๔}ห^{๑๕}ม" ก^{๑๖}ำ^{๑๗}ล^{๑๘}น "น^{๑๙}ำ^{๒๐}ก^{๒๑}ร^{๒๒}ุ^{๒๓}ณ^{๒๔}า, น^{๒๕}ำ^{๒๖}ส^{๒๗}ง^{๒๘}ส^{๒๙}า^{๓๐}ร"

ปรากฏที่ไฉดังนี้

- ค^๑ร^๒ั^๓น^๔เ^๑เห็น^๒ย^๓ิง^๔ระ^๕ท^๖ค^๗ก^๘ำ^๙ล^{๑๐}น^{๑๑}ส^{๑๒}ล^{๑๓}ค^{๑๔}ชี^{๑๕}ว^{๑๖}า (ม^{๑๗}ห^{๑๘}า^{๑๙}ช^{๒๐}า^{๒๑}ค^{๒๒}ิ^{๒๓}ค^{๒๔}ำ^{๒๕}ห^{๒๖}ล^{๒๗}ว^{๒๘}ง ก^{๒๙}ั^{๓๐}น^{๓๑}ท^{๓๒}ี^{๓๓}ท^{๓๔}ริ^{๓๕} หน^{๓๖}า 224)

(15) /-ำ-/ เช่น ก^๑ำ^๒ร^๓ู "ก^๑ร^๒ู, ป^๑ระ^๒ค^๓ัง^๔เ^๑ำ^๒มา"

ปรากฏที่ไฉดังนี้

- ก^๑ำ^๒ร^๓ู^๔ค^๕ล^๖ี^๗น^๘เ^๑ป^๒เ^๓ล^๔ว (ล^๕ิ^๖ล^๗ิ^๘ค^๙ิ^{๑๐}อ^{๑๑}ง^{๑๒}การ^{๑๓}เ^{๑๔}า^{๑๕}ง^{๑๖}น^{๑๗}ำ "ป^{๑๘}ระ^{๑๙}ก^{๒๐}า^{๒๑}ศ^{๒๒}พ^{๒๓}ระ^{๒๔}ร^{๒๕}า^{๒๖}ช^{๒๗}พ^{๒๘}ิ^{๒๙}ธิ^{๓๐} เล^{๓๑}ม 1 หน^{๓๒}า 30)

(16) /-น-/ เช่น ก^๑ร^๒ร^๓ช^๔น^๕น "ท^๑ัน, ก^๑ร^๒ะ^๓ช^๔ัน" ก^๑ร^๒ร^๓ล^๔ิง "จ^๑ับ" ก^๑ร^๒ร^๓ห^๔าย "ก^๑ร^๒ห^๓า^๔ย, อ^๑ย^๒าก^๓ไ^๔ค, ห^๑ิว^๒โ^๓ห^๔ย" ก^๑ร^๒ร^๓ส^๔แ^๕ง "ฉ^๑ำ^๒ส^๓ไ^๔บ, ส^๑ง^๒เส^๓ย^๔ง"

ปรากฏที่ไฉดังนี้

- พ^๑ร^๒ห^๓ม^๔จะ^๕มา^๖ก^๗ร^๘ร^๙ช^{๑๐}น^{๑๑}น (ม^{๑๒}ห^{๑๓}า^{๑๔}ช^{๑๕}า^{๑๖}ค^{๑๗}ิ^{๑๘}ค^{๑๙}ำ^{๒๐}ห^{๒๑}ล^{๒๒}ว^{๒๓}ง ก^{๒๔}ั^{๒๕}น^{๒๖}ท^{๒๗}ก^{๒๘}ู^{๒๙}ม^{๓๐}า^{๓๑}ร หน^{๓๒}า 181)

- ใ้ห้ยุกพลพัทกรอน กรรหายผอนเอาทัพ (ลิลิตนิราศราชบุรี หน้า 87)
- ถวายกรกรรพุม (มหาชาติคำหลวง กัณฑ์ศพร หน้า 6)
- กรรแสงสรวมคอหิว (มหาชาติคำหลวง กัณฑ์ทานกัณฑ์ หน้า 46)

8.1.1.2 หน่วยผสานโบราณเพิ่มความหมาย คือหน่วยผสานโบราณที่ช่วยในการเพิ่มความหมายประจำคำของหน่วยคำมูลฐาน ทำให้คำผสานมีความหมายเฉพาะกว่าความหมายของหน่วยคำมูลฐานหน่วยผสมชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้มี 11 หน่วยคำ คือ

- (1) /กัล/ เช่น กัลเว้า "พูดเอาใจ" กัลโหย "ทำให้รู้สึกโหย, อ่อนใจ" กรรแทรก "กองทำหน้าที่แข่งในพยุหยาตรา" กรรแทรก "กองทำหน้าที่แทรกเพื่อป้องกันจอมทัพ"

ปรากฏที่ใ้ช้ดังนี้

- ก็มีพระราชโองการอันกัลเว้า (มหาชาติคำหลวง กัณฑ์มหาราช หน้า 270)
- สารเสียงหงสกลโหยและสรวลยมคร (สมุทรโฆษคำฉันท์ หน้า 164)

- (2) /จำ-/ เช่น จำทับ "ทุ้มลง, โดลง" จำแหง "ตั้งขึ้น, ถืออาวุธร้ายรำท่าแหง" จำเกิด "เฒ่นสูงขึ้น"

ปรากฏที่ใ้ช้ดังนี้

- กรกระดิ่งกุมแสง รำจำแหงองอาจ (ลิลิตพระลอ หน้า 155)

- (3) /ทร-/ เช่น ทรสุ่ม "เป็นกลุ่ม, เป็นพุ่ม" ทรหุ "กั้รบน อยากู" ทรหน "หนทางกั้รคาร"

ปรากฏที่ใ้ช้ดังนี้

- ไม้ทรสุ่มสมกั้รวันนั้ (มหาชาติคำหลวง กัณฑ์กุมาร หน้า 208)
- ในเมื่อกูไ้ทรหุร่ารอง (มหาชาติคำหลวง กัณฑ์ชูชก หน้า 125)
- ทรหนอยทรหุ หาอน อวสนา (ลิลิตพระลอ หน้า 91)

(4) /บัง-/หรือ/บัน-/ เช่น บังเหตุ "ทำให้เป็นเหตุ, ประมาท"
 บนกวาด หรือ บันกวาด "รัก,ผูก" บังวาย "เสื่อมเสีย, เสียหาย"
 ปรากฏที่ไซ้คังนี้

- ทำกลบังวาย (กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 118)
- ไบกบังเหตุ ร่วงประจักษ์ตา (เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน หน้า 258)
- กรรมบันกวาดผูกแกว (มหาชาติคำหลวง กัมพูทานกัณฑ์ หน้า 61)

(5) /บา-/ เช่น บาธรรม "ผู้เชี่ยวชาญทางธรรม" บาแดง "คนเดิน
 หมาย, นักการ" บาเรียน "ผู้คงแก่เรียน"
 คำดังกล่าวพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 กำหนดไว้ว่าเป็นคำโบราณ
 (หน้า 536 และ 539)

(6) /ประ-/ เช่น ประท่า "ฟากโน้น, ฝั่งโน้น" ประนี้ "อย่างนี้"
 ประหวา "ว่าเหตุใจ, เปล่าเปลี่ยว"

พระทองผทมคั่นขึ้น สะทั้นเทียบสระอื่น
ประหวาไอโหยหา (ลิลิตพระลอ หน้า 31)

(7) /วิ-/ เช่น วิมล "รักยิ่ง" วิมลาก "มากยิ่งขึ้น" วิเมื่อง "สุกใสยิ่ง"
 ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 (หน้า 840)

(8) /สม-/ เช่น สมพล "การสะสมกำลังไพร่พล"
 ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 (หน้า 870)

(9) /ออก-/ เช่น ออกขุน ออกพระ ออกหลวง ออกไท (ใช้เพื่อ
 ยกย่องผู้เป็นใหญ่)
 ปรากฏที่ไซ้คังนี้

- ออกท้าวพังลุไท ทูลลา ทานนา (ลิลิตพระลอ หน้า 43)

(10) /เยี้ย-/ เช่น เยี้ยใหญ่ "ทำเป็นคนใหญ่โต, มักใหญ่ใฝ่สูง"
 เยี้ยโค "ทำไม"
 ปรากฏที่ ๕ ครั้งนี้

-เยี้ยโคพระอยุธยา (ลิลิตพระลอ หน้า 141)

(11) /แวน-/ เช่น แวนไว "มาอย่างคลองแคววองไว"
 ปรากฏที่ ๕ ครั้งนี้

-สองนางงามแวนไว ลิลิตพระลอ หน้า 103)

8. 1. 1. 3 หน่วยผสานโบราณเปลี่ยนความหมาย คือหน่วยผสานที่จะช่วยทำให้ความหมายของหน่วยคำมูลฐานเปลี่ยนไปจากเดิม หน่วยผสานชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้มีอยู่ 4 หน่วยคำ คือ

(1) /ตระ-/หรือ/ตะ-/ เช่น ตะแบนหรือตระแบน "แบน, ตกลง"

ปรากฏที่ ๕ ครั้งนี้

-ตระแบนไว้กลางคืน (อนันตวิภาค" ภาษาไทยเล่ม 7 หน้า 816)

(2) /ประ-/ เช่น ประกับ "วัตถุใช้แทนเงินปลีกทำด้วยดินเผา
 ศัตราต่าง ๆ"

ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 (หน้า 560)

(3) /พค-/ เช่น พคควง "เงินตราโบราณรูปชดคล้ายตัวควง"

ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 (หน้า 635)

(4) /-่าน-/ เช่น คำนับ¹ "หลักฐาน" จำโนทย์ "พ้อง,

ทักทวง, ตักเตือน"

ปรากฏที่ ๕ ครั้งนี้

-ชักให้โภษาริษตีล้าคัมคำนับนี้ไว้ (มหาชาติคำหลวง นครกัณฑ์ หน้า 334)

¹ คำผสานคำนี้จะมืรูปพ้องกับคำปัจจุบัน แต่ใช้ในความหมายที่แตกต่างกัน

8.1.2 หน่วยผสมชนิดเปลี่ยนรูปมาจากหน่วยคำอิสระ

หน่วยผสมชนิดนี้จะมีรูปเดิมเป็นหน่วยคำอิสระ แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของภาษา ทำให้รูปและเสียงเดิมของหน่วยคำอิสระนั้นต้องเปลี่ยนไปเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยผสมประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น หน่วยคำ "หมาก" เป็นหน่วยคำอิสระโบราณ แปลว่า "ไม้ผล" นอกจากจะมีที่ใช้ตามลำพังแล้ว โบราณนิยมนำไปประกอบเข้ากับหน่วยคำอื่นเป็นคำประสม เช่น หมากม่วง หมากปราง หมากพร้าว ฯลฯ แต่ภายหลัง "หมาก" จะกร่อนเสียงไปเป็น "มะ" ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของภาษา จึงมีรูปเป็นหน่วยคำไม่อิสระไป ส่วน "หมาก" ซึ่งใช้ในปัจจุบันจะเป็นหน่วยคำอิสระที่มีความหมายเฉพาะเพียงอย่างเดียวว่า "ต้นไม้ชนิดหนึ่งในจำพวกต้นปาล์ม ลูกมีรสฝาดเป็นเครื่องเคียงกินกับปุนพลู ซึ่งรวมเรียกว่า กินหมาก"

ตัวอย่าง จากศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง² ตอนหนึ่งที่ว่า

" <u>ป่าพร้าว</u> ก็หลายในเมืองนี้	ป่า <u>ลาง</u> ก็หลายในเมืองนี้
<u>หมากม่วง</u> ก็หลายในเมืองนี้	<u>หมากขาม</u> ก็หลายในเมืองนี้"

และจากภาพหอโคลงประพาสธารทองแดงบทที่ 37³ ว่า

" <u>หมากม่วง</u> พวง <u>พวง</u> ทาม <u>ย่อย</u>	ยาม <u>เห็น</u>
พร <u>วน</u> พิม <u>เสน</u> เหล <u>ื่อง</u> เป็น	ปาก <u>กรอ</u>
หม <u>อน</u> ทอง <u>ม่วง</u> มัน <u>เย็น</u>	เค <u>ิน</u> สุ
ส <u>อย</u> แซ <u>พ</u> ล <u>าง</u> หัว <u>ทรอ</u>	หล <u>น</u> ก <u>คุ</u> ม <u>ซึ</u> ง <u>กั</u> น"

² พิชัย สันตวิกรมย์, ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ภาคผนวก (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, 2509), หน้า 22

³ กรมวิชาการ, "ภาพหอโคลงประพาสธารทองแดง", แบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 4 (พระนคร : ครูสภา, 2512), หน้า 63

คำ "หมากม่วง" และ "หมากขาม" ในตัวอย่างข้างบนนี้ แสดงความนิยมในการใช้คำ "หมาก" ประกอบเข้ากับหน่วยคำที่ชื่อเฉพาะของไม้ผล ซึ่งอาจจะปรากฏที่ใช้ตามลำพัง หรือใช้ร่วมกับหน่วยคำ "หมาก" ก็ได้ ดังตัวอย่างหน่วยคำ "พร้าว" และ "ม่วง" ข้างบนนี้

หน่วยผสมสนธิที่เปลี่ยนรูปมาจากหน่วยคำอิสระเท่าที่รวบรวมได้ขณะนี้ มีอยู่ 9 หน่วยคำ คือ

(1) /มะ-/ เป็นหน่วยผสมที่กร่อนเสียงมาจากหน่วยคำ "หมาก" ซึ่งจะปรากฏร่วมกับหน่วยคำที่เป็นชื่อเฉพาะของต้นไม้ผลชนิดต่าง ๆ

ตัวอย่าง

หมากขาม	จะกร่อนเสียงเป็น	มะขาม
หมากตุม	จะกร่อนเสียงเป็น	มะตุม
หมากพร้าว	จะกร่อนเสียงเป็น	มะพร้าว
หมากม่วง	จะกร่อนเสียงเป็น	มะม่วง

(2) /ชะ-/ เป็นหน่วยผสมที่กร่อนเสียงมาจากหน่วยคำอิสระ "เฉอ" ซึ่งเป็นหน่วยคำยืมจากภาษาเขมร และจะปรากฏร่วมกับหน่วยคำซึ่งเป็นชื่อเฉพาะของพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ ที่เคยปรากฏร่วมกับหน่วยคำ "เฉอ" นั้น

ตัวอย่าง

เฉอเอม	จะกร่อนเสียงเป็น	ชะเอม
เฉอคราม	จะกร่อนเสียงเป็น	ชะคราม
เฉอพลู	จะกร่อนเสียงเป็น	ชะพลู

(3) /ตะ/ เป็นหน่วยผสมที่กร่อนเสียงมาจากหน่วยคำอิสระ "ตัม" และจะปรากฏร่วมกับหน่วยคำที่เป็นชื่อเฉพาะของต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ที่เคยปรากฏร่วมกับหน่วยคำ "ตัม" นั้น

ตัวอย่าง

คนเคียน	จะกรอนเสียงเป็น	ตะเคียน
คนโคร	จะกรอนเสียงเป็น	ตะโคร
คนชบ	จะกรอนเสียงเป็น	ตะชบ
คนบุญ	จะกรอนเสียงเป็น	ตะบุญ

(4) /ตระ- / หรือ /ตะ- / เป็นหน่วยเสียงที่กรอนเสียงมาจากหน่วยคำอิสระ "ตัว" จะปรากฏหน้าหน่วยคำที่ใช้เรียกชื่อสัตว์ที่เคยปรากฏร่วมกับหน่วยคำ "ตัว"

ตัวอย่าง

ตัวพาบ	จะกรอนเสียงเป็น	ตะพาบ
ตัวเพียน	จะกรอนเสียงเป็น	ตะเพียน หรือตระเพียบ
ตัวเซ	จะกรอนเสียงเป็น	ตะเซ

(5) /ตระ- / หรือ /ตะ- / เป็นหน่วยเสียงที่กรอนเสียงมาจากหน่วยคำ "ตา" ซึ่งจะปรากฏหน้าชื่อสิ่งของเพื่อบอกลักษณะของสิ่งของนั้น

ตัวอย่าง

ตากร้า	จะกรอนเสียงเป็น	ตระกร้า หรือตะกร้า
ตากรอก	จะกรอนเสียงเป็น	ตะกรอก
ท้าววัน	จะกรอนเสียงเป็น	ตะวัน
ตาปู	จะกรอนเสียงเป็น	ตะปู

(6) /สะ- / เป็นหน่วยเสียงที่จะกรอนเสียงมาจากหน่วยคำ "สาย" หรือ "สาว" ซึ่งจะปรากฏหน้าหน่วยคำชื่อคน ชื่ออวัยวะ หรือชื่อเครื่องใช้เพื่อบอกลักษณะของคน อวัยวะ หรือเครื่องใช้นั้น ๆ

ตัวอย่าง

สายอึ้ง	จะกรอนเสียงเป็น	สะอึ้ง
สายค้อ	จะกรอนเสียงเป็น	สะค้อ
สาวโก	จะกรอนเสียงเป็น	สะโก

(7) /ท-/ , /ธ-/ หรือ /พ-/ เป็นหน่วยผสมซึ่งเปลี่ยนเสียงมาจากหน่วยคำ "ทาน" ที่จะปรากฏหน้าหน่วยคำที่บอกลักษณะหรือสภาพของบุคคล ให้ความหมายว่า "ทานผู้มี" หรือ "ทานผู้เป็น"

ตัวอย่าง

ทานชั		จะกร่อนเสียงเป็น	ธช หรือ ทช
ทาน (ผู้) กล่า		จะกร่อนเสียงเป็น	ทกล้า
ทาน (ผู้) แกลว		จะกล่อนเสียงเป็น	ทแกลว
ทาน (ผู้เป็น) นาย		จะกล่อนเสียงเป็น	ทนาย

(8) /ฉ-/ เป็นหน่วยผสมที่เปลี่ยนเสียงมาจากหน่วยคำ "ฉัน" ซึ่งจะปรากฏร่วมกับหน่วยคำบอกกำหนดเสียงตรี

ตัวอย่าง

ฉันนี้	จะกร่อนเสียงเป็น	ฉะนี้
ฉันนั้น	จะกร่อนเสียงเป็น	ฉะนั้น

(9) /อ-/ เป็นหน่วยผสมที่เปลี่ยนเสียงมาจากหน่วยคำ "อัน" ซึ่งจะปรากฏหน้าหน่วยคำบอกกำหนดและหน่วยคำอื่นบางหน่วยคำ

ตัวอย่าง

อันไร	จะกร่อนเสียงเป็น	อะไร
อันนั้น	จะกร่อนเสียงเป็น	อะนั้น
อันนี้	จะกร่อนเสียงเป็น	อะนี้

8.1.3 หน่วยผสมชนิดเปลี่ยนรูปมาจากคำซ้ำ

คือหน่วยผสมที่มีรูปเดิมเป็นคำซ้ำ และพยางค์ใดพยางค์หนึ่งของคำซ้ำจะเปลี่ยนรูปไปเป็นหน่วยผสม และจะคงบางพยางค์ของคำซ้ำไว้ หน่วยผสมชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้มี 7 หน่วยคำ ดังนี้

(1) หน่วยหน้าศัพท์ซ้ำเสียง ⁴ ปรากฏมีรูปต่าง ๆ ใช้ในภาษา 58 รูป
ตัวอย่าง

แกว่แกว่	จะเปลี่ยนเสียงเป็น	กวะแกว่
โครมโครม	จะเปลี่ยนเสียงเป็น	คระโครม
จ้จ้	จะเปลี่ยนเสียงเป็น	จะจ้
สว่สว่	จะเปลี่ยนเสียงเป็น	สะสว่
วาววาว	จะเปลี่ยนเสียงเป็น	วะวาว

(2) หน่วยหน้าศัพท์เสริมสร้อย ⁵ จะมีลักษณะเป็นหน่วยคำตั้งแต่ 2 พยางค์
ขึ้นไป

ตัวอย่าง

<u>คีนทง</u> คีนทาง	<u>อาทง</u> อาทาร
<u>มะลก</u> มะลล	<u>จะหมก</u> จุมก
<u>รัฐณะบง</u> รัฐนบาด	<u>สะหวัคคง</u> สวัคคี่

หน่วยคำ "คีนทง" "อาทง" "มะลก" "จะหมก" "รัฐณะบง" และ "สะหวัคคง"
ต่างก็เป็นหน่วยหน้าศัพท์เสริมสร้อยทั้งสิ้น

(3) หน่วยท้ายศัพท์เสริมสร้อย ⁶ จะมีทั้งที่เป็นหน่วยคำพยางค์เดียวและ
หน่วยคำตั้งแต่ 2 พยางค์ขึ้นไป

⁴ คำอธิบายเรื่องนี้ บทที่ 5 หน้า 173.

⁵ คำอธิบายเรื่องนี้ บทที่ 5 หน้า 182.

⁶ คำอธิบายเรื่องนี้ บทที่ 5 หน้า 195.

ตัวอย่าง

หิว เหิว

ลูก เลิก

อาหาร อาเหิน

สมุค สะหมัก

ศาสนา ศาสะเหินอ

ศรัทธา ศรัทธะขอ

หน่วยคำที่ขีดเส้นใต้ข้างบนนี้ ต่างก็เป็นหน่วยท้ายศัพท์เปลี่ยนเสียงสระทั้งสิ้น

(4) หน่วยหน้าศัพท์เปลี่ยนเสียงสระ⁷ หน่วยหน้าศัพท์เปลี่ยนเสียงสระนี้ โดยทั่วไปจะเป็นหน่วยคำพยางค์เดียว

ตัวอย่าง

กรุม กริม

ชิง ชิงง

กรย กราย

เลา โลม

เลื่อง ลือ

ไกล เกลียด

หน่วยคำที่ขีดเส้นใต้ข้างบนนี้ คือหน่วยหน้าศัพท์เปลี่ยนเสียงสระ

(5) หน่วยท้ายศัพท์เปลี่ยนเสียงสระ⁸ หน่วยท้ายศัพท์ชนิดนี้โดยทั่วไปจะมี ทั้งชนิดที่มีลักษณะเป็นหน่วยคำพยางค์เดียว และหน่วยคำหลายพยางค์

ตัวอย่าง

เคียว ควาว

จำ แจ

ฮัก ฮัก

กุง กุง

กระซิบ กระซาบ

สลัก เสลา

⁷ ดูคำอธิบายเรื่องนี้ บทที่ 5 หน้า 180.

⁸ ดูคำอธิบายเรื่องนี้ บทที่ 5 หน้า 193.

(6) หน่วยหน้าศัพท์ว่าเสียงแบบเนน⁹ หน่วยหน้าศัพท์ชนิดนี้โดยทั่วไป
จะมีลักษณะเป็นหน่วยคำพยางค์เดียว

ตัวอย่าง

คัก	คำคำ
คาวขาว	ชวยสวย
คิวทิว	อิมอิม

(7) หน่วยอุปสรรค¹⁰ เป็นหน่วยสถานที่ประกอบหน้าคำส่วนหน่วยหน้า
ศัพท์เปลี่ยนเสียงสระ หรือคำส่วนหน่วยท้ายศัพท์เปลี่ยนเสียงสระ

ตัวอย่าง

/กระ.....กระ/	เช่น	กระชคกระชอย
/กะ.....กะ/	เช่น	กะบอมกะแมม
/ปะ.....ปะ/	เช่น	ปะโลปะเล
/พ.....พ/	เช่น	พรองแพรง

8.1.4 หน่วยผสมชนิดเพิ่มเสียงหน่วยคำมูลฐาน คือหน่วยผสมที่มีที่มาจากหน่วยคำ
อิสระที่มีตัวสะกดเป็นพยัญชนะเสียงหยุด หรือพยัญชนะเสียงกัก¹¹ "ซึ่งจะปรากฏร่วมกับหน่วย
คำที่ไซเรียกชื่อ นก ผัก หรือสิ่งของที่มีลักษณะเป็นลูกกลม การเพิ่มเสียงหน่วยคำมูลฐาน
จะเกิดเนื่องมาจากการยัดเสียงพยัญชนะสะกดที่เป็นเสียงหยุดหรือเสียงกัก เสียงที่เพิ่มจะ
ปรากฏระหว่างหน่วยคำอิสระ 2 หน่วย หน่วยแรกคือหน่วยคำ "นก หรือ ผัก หรือ ลูก"

⁹ คำอธิบายเรื่องนี้ บทที่ 5 หน้า 180.

¹⁰ คำอธิบาย หน่วยอุปสรรค บทที่ 5 หน้า 186.

¹¹ คำอธิบาย พยัญชนะเสียงหยุดหรือพยัญชนะเสียงกัก ในอุดม วโรคมลิกชคิถ์,
ภาษาศาสตร์เบื้องต้น, (พระนคร : หน่วยศึกษานิตเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2513) หน้า 32

ส่วนอีกหน่วยหนึ่งคือหน่วยคำที่เป็นชื่อ นก ผัก หรือสิ่งของที่มีลักษณะเป็นลูกกลม ซึ่งปรากฏรูปที่ใช้ตามลำพังได้ ดังที่พบในหนังสือ ลิลิตพระลอ บทที่ 258 ว่า ¹²

"ยางจับยาง ขม ยุงจับยุง ยั่ว เข้า ปลาจับปลา แปลก หมู"

หน่วยคำที่ขีดเส้นใต้ซึ่งเป็นหน่วยคำชื่อนก นอกจากจะมีที่ใช้ตามลำพัง ยังอาจปรากฏร่วมกับหน่วยอิสระ "นก" เป็นคำประสม เช่น นกยาง นกยุง นกปลา ฯลฯ จากรูปคำประสมดังกล่าวจะมีรูปที่เพิ่มเสียงหน่วยคำมูลฐานด้วยเสียงพยัญชนะสะกดของหน่วยคำอิสระหน่วยแรกของคำประสม การเพิ่มพยางค์ดังกล่าวจะไม่เปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม หน่วยผสานหน่วยนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 1 หน่วยคำ คือ

/กะ- / หรือ /กระ- / เป็นหน่วยผสานที่ปรากฏหน้าชื่อ นก ผัก หรือชื่อสิ่งของที่มีลักษณะเป็นลูกกลม ดังตัวอย่าง

นกจอก	เป็น	นกกะจอก	หรือ	นกกระจอก
นกตัว	เป็น	นกกะตัว	หรือ	นกกระตัว
นกเต็น	เป็น	นกกะเต็น	หรือ	นกกระเต็น
ผักเจด	เป็น	ผักกะเจด	หรือ	ผักกระเจด
ผักโถม	เป็น	ผักกะโถม	หรือ	ผักกระโถม
ลูกคุ่ม	เป็น	ลูกกะคุ่ม	หรือ	ลูกกระคุ่ม
ลูกคุ่ม	เป็น	ลูกกะคุ่ม		
ลูกปัก	เป็น	ลูกกะปัก		ฯลฯ

¹² กรมวิชาการ, ลิลิตพระลอ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507)

8.2 หน่วยผสมชนิดหน่วยคำยืม

นอกจากหน่วยผสมที่เป็นหน่วยคำไทยแล้ว ในภาษาไทยยังมีหน่วยผสมที่เป็นหน่วยคำยืมจากภาษาอื่น ๆ มาผสมกันอยู่จำนวนหนึ่ง หน่วยคำยืมดังกล่าวจะแบ่งได้ 3 ประเภท คือ หน่วยผสมจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต หน่วยผสมจากภาษาเขมรและหน่วยผสมจากภาษาอังกฤษ

8.2.1 หน่วยคำยืมจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต

หน่วยผสมชนิดที่เป็นหน่วยคำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤต จะมีทั้งชนิดที่ใช้ตามรูปเดิมซึ่งเจ้าของภาษาใช้ หรือเปลี่ยนแปลงรูปไปจากเดิม หน่วยผสมดังกล่าวอาจจะยืมมาจากหน่วยผสมหรือจากหน่วยคำอิสระในภาษาเดิม ก็จะได้แยกกล่าวถึงหน่วยคำต่อไป หน่วยผสมชนิดนี้จะแบ่งเป็นชนิดย่อยได้ 5 พวก ดังนี้

8.2.1.1 หน่วยผสมเปลี่ยนและกำหนดหน้าที่หน่วยคำมูลฐาน คือหน่วยผสมจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตที่เมื่อประกอบเข้ากับหน่วยคำมูลฐานแล้ว จะเปลี่ยนหน้าที่หรือกำหนดหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยผสมชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้จะมีอยู่ 4 หน่วยคำ คือ

(1) /การ-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยคำอิสระ "การ" ซึ่งเป็นคำชนิดนามนาม ในภาษาบาลีและสันสกฤต เมื่อนำมาใช้เป็นหน่วยหน้าศัพท์ในภาษาไทย จะเปลี่ยนและกำหนดหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานให้เป็นคำนาม ดังตัวอย่างคำผสม เช่น การวิจัย การสังเคราะห์ การศึกษา การเปลี่ยนแปลง ฯลฯ

(2) /-การ/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยคำอิสระ "การ" ดังหน่วยคำ /การ-/ ในข้อ (1) จะใช้เป็นหน่วยท้ายศัพท์ที่มีความหมายว่า "งานที่มีระบบ" เมื่อปรากฏท้ายหน่วยคำมูลฐานจะเปลี่ยนชนิดของหน่วยคำ และกำหนดหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานให้เป็นคำนาม ดังตัวอย่างคำผสม เช่น วิทยาการ โฆษณาการ สวัสดิการ มาตรการ ฯลฯ

(3) /-กร/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากนามกิต्त "กร" ในภาษาบาลีและสันสกฤต เมื่อใช้เป็นหน่วยท้ายศัพท์ในภาษาไทย จะมีความหมายว่า "ผู้กระทำการหรือผู้กระทำอาการ" หน่วยผสมนี้จะเปลี่ยนชนิดของหน่วยคำและกำหนดหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานให้เป็นคำนาม ดังตัวอย่างคำผสม เช่น วิทยากร วิศวกร กรรมกร สวัสดิกร ปฏิมากร จิตรกร ฯลฯ

(4) /-ภาพ/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากนามศัพท์ "ภาพ" ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต มีความหมายว่า "ความมี, ความเป็น" จะใช้เป็นหน่วยท้ายศัพท์ในภาษาไทย เพื่อกำหนดชนิดของหน่วยคำมูลฐานให้แน่นอนไปว่าเป็นคำนาม และจะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม ดังตัวอย่างคำผสม เช่น สมาชิกภาพ มรณภาพ สวัสดิภาพ เอกภาพ ฯลฯ

(5) /-ิก/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากปัจจัยรูปเดียวกันในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต เมื่อนำมาใช้เป็นหน่วยท้ายศัพท์ในภาษาไทย เพื่อเปลี่ยนและกำหนดหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานให้เป็นคำคุณศัพท์ มีความหมายว่า (ผู้) หรือ (ที่) ที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความหมายของหน่วยคำมูลฐาน ดังตัวอย่างคำผสม เช่น ธรรมิก (ราช) พุทธศาสนาสิก (ชน) สถาปนิก เภรณิก อรรถนิกร ฯลฯ

8.2.1.2 หน่วยผสมคงความหมาย คือหน่วยผสมชนิดที่ไม่เปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม ไม่ว่าจะปรากฏหน้า หรือกลาง หรือท้ายหน่วยคำมูลฐาน หน่วยผสมชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้จะมีอยู่ 7 หน่วยคำ คือ

(1) /-า/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากพยางค์ท้ายศัพท์ ที่เรียกว่าวิภัติ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต แม้พยางค์ท้ายศัพท์จะเปลี่ยนเสียงพยางค์ท้ายของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม แต่จะคงความหมายไว้ตามเดิม ดังตัวอย่างคำผสม เช่น สุขา โมรา สัจจา ชารวา ฯลฯ

(2) /-วิ/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยท้ายศัพท์ที่เรียกว่า วิภัติ ในภาษาบาลีและสันสกฤต หน่วยผสมดังกล่าวจะช่วยในการเปลี่ยนเสียงพยางค์ท้ายของหน่วยคำมูลฐาน ดังตัวอย่างคำผสม เช่น ชารวี วารวี ชีวี นารี โมวี ฯลฯ

(3) /-โ/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากวิภัติในภาษาบาลีและสันสกฤตรูปเดียวกัน จะช่วยในการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้ายของหน่วยคำมูลฐาน ดังตัวอย่างคำผสม เช่น สุโข เอโก พุโธ นโม ยโส ฯลฯ

(4) /-อิน/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากปัจจัยในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตรูปเดียวกัน หรือจากวิภัติในภาษาสันสกฤต จะช่วยเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้ายของหน่วยคำมูลฐาน ดังตัวอย่างคำผสม เช่น ชาริน วาริน ชีวิน ปักชิน ฯลฯ

(5) /-ะง/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากวิภัติในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตรูปเดียวกัน จะช่วยเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้ายของหน่วยคำมูลฐาน ดังตัวอย่างคำผสม เช่น ชีวัง มรณัง สุขัง พุทธัง ฯลฯ

(6) /-ะน/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจาก ปัจจัยในภาษาทมิฬ ซึ่งเป็นภาษาพูดทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของอินเดีย ภาษาทมิฬและภาษาสันสกฤต ต่างหยิบยืมคำไปใช้ปะปนกันอยู่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปให้เข้ากับระเบียบไวยากรณ์ ในภาษาของตน หน่วยผสมเหล่านี้จะช่วยเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้ายของหน่วยคำมูลฐาน เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างคำผสม เช่น ชีวัน เทวัน สุรยัน สุรียัน ฯลฯ

(7) /-มัย/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากนามศัพท์ "มย" ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ดังตัวอย่างคำผสม เช่น ตถณมัย มณมัย ฯลฯ

8.2.1.3 หน่วยผสมเพิ่มความหมาย คือหน่วยผสมที่มีความหมายประจำคำที่จะใช้เพื่อเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐาน เมื่อผสมเข้าด้วยกัน หน่วยผสมชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้ มีอยู่ 21 หน่วยคำ คือ

(1) /-กร/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากนามภิกค์ "กร" ในภาษาบาลีและสันสกฤต จะช่วยเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานให้หมายถึง "ผู้กระทำการ หรือผู้กระทำ-อาการ" ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

กรรมกร	"ผู้ทำงาน, คนงาน, ลูกจ้าง"
สวัสดิการ	"ผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในร้านค้าต่าง ๆ"
จิตรกร	"ช่างเขียน"

(2) /ป-/หรือ/ประ-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ป-/
ในภาษามาลีและหน่วยหน้าศัพท์ /ปร-/ ในภาษาสันสกฤต ซึ่งมีความหมายว่า "ทั่ว,
ข้างหน้า, ก่อน" และจะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายดังกล่าว
ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

ปรภพ หรือ ประภพ	"การเกิดก่อน, แรก, ที่เกิด"
ปรณิต หรือ ประณิต	"คียิ่ง, ละเอียดยิ่ง"
ปรณาม หรือ ประณาม	"การนอมนไหว"
ประปะา	"การจ่ายนำให้คนทั่วไป"

(3) /ปริ-/หรือ/บริ-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ในภาษามาลี
และภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานว่า "รอบ, โดยรอบ" ดังตัวอย่าง
คำผสม เช่น

ปริกรรม หรือ บริกรรม	"ทองบน, เสกเป่า"
ปริจาค หรือ บริจาค	"การสละ, การให้"
ปริบูรณ หรือ บริบูรณ	"เต็มที"
ปริโภาค หรือ บริโภาค	"ไขสอย, จับจ่าย"
ปริสุทธิ หรือ บริสุทธิ	"หมดจด, สะอาด, ปราศจากมลทิน"

(4) /วิ-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ ในภาษามาลีและภาษา
สันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำหน่วยคำว่า "วิเศษ",
แจ่ม, ต่าง" ดังตัวอย่างคำผสม

วิชัย	"ความชนะ, ชัยชนะ"
วิจิตร	"งดงามยิ่ง"
วิภาค	"การจำแนกออกเป็น ส่วน ๆ"
วิเทศ	"ต่างประเทศ"
วิมล	"รักยิ่ง"

(5) /สม-/ เป็นหน่วยผสมที่เปลี่ยนแปลงรูปมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ส-/
ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐาน ด้วยความหมาย
ประจำคำว่า "พร้อม, ร่วม, คี, เอง" แต่เมื่อประกอบหน้าหน่วยคำมูลฐานที่เป็นหน่วย
คำไทย จะมีความหมายเพิ่มเพียงความหมายเดียวว่า "ร่วม" ดังตัวอย่างคำฐาน เช่น

สมบัติ	"ความถึงพร้อม, เงินทอง, ความมั่งมี"
สมบูรณ์	"เต็มเปี่ยม"
สมภพ	"การเกิด"
สมคบ	"รวมคบคิดกัน"
สมทบ	"รวมเข้าด้วยกัน"
สมรู้	"รวมคิดกัน, เป็นใจกัน"

(6) /สุ-, /สุว-/ /โส-/ หรือ /เสว-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วย
หน้าศัพท์ /สุ-/ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐาน
ด้วยความหมายประจำคำว่า "ดี, งาม, ง่าย" ดังตัวอย่างคำฐาน เช่น

สุภาสิต	"คำพูดที่ดีเป็นคติ"
สุคติ	"ทางดำเนินดี, สวรรค์"
สุจริต	"ประพฤติดี, ประพฤติชอบทำนองคลองธรรม"
สุวลักษณะ	"มีลักษณะดี, ลักษณะงาม"
สุภาพ	"ความดี, ความเรียบร้อย"
สุพรรณ	"ผิวดี, ผิวงาม"
เสาวคนธ์	"กลิ่นหอม"

เสาวภาคย์	"ความสุขเกษม, ความเจริญ, ความสำเร็จ"
เสาวรศ	"มีรสอร่อย, รสดี"
โสภา	"งดงาม"
โสมนัส	"ความสุขใจ, ปลายปลี้ม, เบิกบาน"

(7) /อนุ-/ เป็นหน่วยผลานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /อนุ-/ ในภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต มีความหมายว่า "น้อย, ภายหลัง, ตามจะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานภาษาไทยและหน่วยมูลฐานที่เป็นคำยืมด้วยความหมายประจำคำดังกล่าว ดังตัวอย่าง คำผสาน เช่น

อนุกระเบียด	"ระยะสำหรับวัดที่น้อยกว่ากระเบียด"
อนุเคราะห์	"ความกรุณา, ความเอื้อเฟื้อ, การช่วยเหลือ"
อนุรักษ	"ตามรักษา, ระวัง, ป้องกัน"
อนุโลม	"เป็นตาม, คล้อยตาม"
อนุวงศ์	"วงศ์ที่สืบมาจากวงศ์ใหญ่"

(8) /อภิ-/ เป็นหน่วยผลานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /อภิ-/ ในภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "ยิ่ง, ใหญ่, เฉพาะ, ข้างหน้า, วิเศษ, เหนือ" ดังตัวอย่างคำผสาน เช่น

อภิชัย	"ความชนะ, การปราบปราม"
อภิชน	"ชนที่สืบมาจากตระกูลสูง"
อภิสิทธิ์	"ความสำเร็จ"
อภิรมย์	"รื่นเริงยิ่ง, ใจยิ่ง"
อภิบาล	"บำรุงรักษา, ปกครอง"

(9) /อิธิ-/ เป็นหน่วยผลานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /อิธิ-/ ในภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "ยิ่ง, เกิน, ใหญ่, เฉพาะ" ดังตัวอย่างคำผสาน เช่น

อธิราช	"เจ้าแผ่นดินผู้ยิ่งใหญ่, มหาราช"
อธิศีล	"ศีลอย่างสูง"
อธิปัญญา	"ปัญญายิ่ง"
อธิบตี	"ผู้เป็นใหญ่, หัวหน้า"
อธิคม	"การบรรลพ, ความสำเร็จ"

(10) /อว-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /อว-/ ในภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "ลง, ต่ำ" ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

อวเคราะห์	"อุปสรรค, เครื่องกีดขวาง"
อวชาติ	"มีกำเนิดแล้ว"
อวตาร	"การลงมาเกิด"
อวจร	"แถบ, บริเวณ, เขต"

(11) /อุป-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /อุป-/ ในภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "เข้าไป, ไกล, มั่น, ร่อง" ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

อุปนายก	"ตำแหน่งรองจากผู้นำหรือหัวหน้า"
อุปกิเลส	"เครื่องทำให้ใจให้เศร้าหมอง"
อุปราช	"ตำแหน่งรองจากพระเจ้าแผ่นดิน"
อุปการ	"ความเกื้อกูล, อุดหนุน"
อุปกรรม	"การช่วยเหลือ, เครื่องใช้"

(12) /นานา-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากนิบาต/นานา/ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "ต่าง ๆ" ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

นานาคติ	"ซอกคิหรือแบบอย่างต่าง ๆ"
นานาชาติ	"ชาติต่าง ๆ"
นานาประเทศ	"ประเทศต่าง ๆ"
นานาประการ	"มีหลายอย่าง"
นานาชนิด	"ชนิดต่าง ๆ"

(13) /ส-/หรือ/ส-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากนิบาต /ส/ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ไทยนำมาใช้เป็นหน่วยหน้าศัพท์ มีความหมายว่า "กับ, ร่วม, พร้อม" จะใช้เพื่อเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐาน ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

สหชาติ	"เกิดรวมปีกัน"
สหธรรม	"ธรรมอันเดียวกัน"
สหจร	"ดูรวมทาง, เพื่อน"
สหศึกษา	"การจัดการศึกษาชนิดที่หญิงชายเรียนร่วมกัน"
สกรรมากริยา	"กริยาที่จะต้องมีการมารับ"
สกรณีย์	"ผู้ที่ยังมีหน้าที่จะต้องทำ"

(14) /-ิก/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากปัจจัยรูปเดียวกัน ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "ที่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง" ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

ธรรมิก	"ซึ่งประเพณีในธรรม"
พุทธศาสนิก	"ซึ่งนับถือพุทธศาสนา"
อรัญญิก	"ที่อยู่ในป่า"
เหรัญญิก	"ซึ่งเกี่ยวกับการเงิน"

(15) /-์/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากปัจจัย/-อนี/ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "ฟัง, ควร" ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

ทัศนีย์	"ฟังดู, ฟังชม"
วันทนิย์	"ฟังนอมไหว"
กรณีย์	"ฟังกระทำ"
พจนีย์	"ฟังพูด"
สัมโมทนิย์	"ซึ่งเป็นที่บันเทิงใจ"

(16) /-^๓/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากปัจจัย /-^๓/ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "มี" ดังตัวอย่างคำสาเนา

บักษี	"สัตว์มีปีก"
หัตถี	"สัตว์มีงวง"
กริ	"สัตว์มีแขน"
เศรษฐี	"คนมีทรัพย์"

(17) /-ากร/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากคำนามศัพท์ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะใช้เป็นหน่วยท้ายศัพท์ เพื่อเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "ที่เกิด, กลุ่มบุคคลผู้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง" ดังตัวอย่างคำสาเนา เช่น

บุคคลากร	"กลุ่มบุคคลที่ร่วมกันทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง"
ศิลปากร	"ที่เกิดของศิลป์ หรือที่รวมของศิลป์"
ทรัพย์ากร	"ที่เกิดของทรัพย์, แหล่งทรัพย์"

(18) /-คม/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากคำกริยาศัพท์ "อาคม" ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต มีความหมายว่า "การมา, การมาถึง" เมื่อนำมาใช้เป็นหน่วยศัพท์ในภาษาไทยจะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายเฉพาะว่า "เดือนที่มี 31 วัน" ดังตัวอย่างคำสาเนา เช่น มีนาคม มกราคม ตุลาคม ธันวาคม ฯลฯ

(19) /-ยน/ เป็นหน่วยย่ที่ยืมมาจากคำกริยาศัพท์ "อายน" ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ซึ่งมีความหมายว่า "การมาถึง" แต่เมื่อนำมาใช้เป็นหน่วยย่ศัพท์ในภาษาไทย จะมีความหมายว่า "เดือนที่มี 30 วัน" และจะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายนี้ ตัวอย่างคำย่ย่ เช่น เมษายน พฤศจิกายน มิถุนายน กันยายน

(20) /-มัย/ เป็นหน่วยย่ที่ยืมมาจากนามศัพท์ "มย" ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "เต็ม-ไปดวย, สำเร็จดวย, ล้วนแล้วดวย" ดังตัวอย่างคำย่ย่ เช่น มโนมัย ศีลมัย ฯลฯ

(21) /สาร-/หรือ/สาระ-/ เป็นหน่วยย่ที่ยืมมาจากคุณนาม "สรุ" ในภาษาสันสกฤต¹³ จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐาน เมื่อปรากฏเป็นหน่วยย่ศัพท์ในภาษาไทย ด้วยความหมายประจำคำว่า "ทั้งหมด, ทั้งสิ้น, ทุก" ดังตัวอย่างคำย่ย่ เช่น

สารเลว	"เลวที่สุด"
สารทุกช	"ทุกชทั้งหมด"
สารทิศ	"ทุกทิศ"
สาระโลก	"เกาะกะเเกเรที่สุด"
สาระวอน	"พูคออกคออนอยางมาก"

8.2.1.4 หน่วยย่เปลี่ยนความหมาย คือหน่วยย่ที่จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำ เมื่อย่ย่หน่วยย่ย่เข้ากับหน่วยคำมูลฐาน หน่วยย่เปลี่ยนความหมายเท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้มียู่ 8 หน่วยคำ คือ

13

ดูคำอธิบายจาก พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493, (พระนคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2513), หน้า 906

(1) /ปฏิ-/ เป็นหน่วยคำสันธานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ปฏิ-/ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายที่ตรงกันทั้งในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต และภาษาไทยว่า "เฉพาะ, ทอບ, ทวน, กลับ" ดังตัวอย่างคำสันธาน เช่น

ปฏิกริยา	"ผลของการกระทำซึ่งเป็นเหตุให้เกิดอาการกริยา"
ปฏิทิน	"เฉพาะวัน, แบบสำหรับคูวัน, เดือน, ปี"
ปฏิภาค	"ส่วนเปรียบ, เทียบเคียง"
ปฏิยุทธ์	"รบตอບ, สู้รบ"
ปฏิปักษ์	"ฝ่ายตรงข้าม, ขาคีถ, ศัตรู"

(2) /ปรา-/ เป็นหน่วยคำสันธานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ปรา-/ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "กลับความ" ดังปรากฏในคำสันธาน เช่น

ปราชัย	"ความพ่ายแพ้"
ปรามาส	"การจับตอบ, ลูบคลำ"
ปราชิต	"แพ้"
ปราภพ	"ความฉิบหาย"

(3) /วิ-/ เป็นหน่วยคำสันธานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /วิ-/ ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำว่า "ต่าง, กลับความ" ดังตัวอย่างคำสันธาน เช่น

วิม	"ใจคอวิปริต, เคลือบแคลง"
วิมล	"ปราศจากมลทิน, ไม่มีตำหนิ"
วิกาล	"ผิดเวลา"
วิเทศ	"ต่างประเทศ"
วิสัญชัย	"หมดความรู้สึถ, ลินสติ"

(4) /ทฺ-/ หรือ /ทฺร-/ หรือ /ทร-/ เป็นหน่วยยศานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ทฺ-/ ในภาษาบาลี หรือ /ทฺล-/ ในภาษาสันสกฤต หน่วยหน้าศัพท์ /ทฺ-/ หรือ /ทฺล-/ นี้เมื่อใช้ประกอบหน้าศัพท์ในภาษาเดิมจะเปลี่ยนรูปไปตามเสียงแรกของพยางค์แรกของหน่วยคำมูลฐาน และ /ทฺร-/ ก็เป็นรูปหนึ่งที่เปลี่ยนรูปมาจาก /ทฺ-/ หรือ /ทฺล-/ เมื่อปรากฏหน้าศัพท์ที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะวรรคแถวที่ 3, 4 หรือ 5¹⁴ จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐาน ควบความหมายประจำคำว่า "ชั่ว, ยาก, ลำบาก, นอย, เลว," ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

ทฺจริต	"ประพฤติชั่ว, คดโกง"
ทฺคติ	"ภูมิชั่ว"
ทฺรชน	"คนชั่ว"
ทฺรยศ	"ไม่มียศ"
ทรหน	"ทางลำบาก, ทางกัณการ"
ทรชน	"คนชั่ว, คนร้าย"
ทรพล	"มีกำลังน้อย, อ่อนแอ, เลวทราม"

(5) /นฺร-/ หรือ /เนร-/ เป็นหน่วยยศานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /นฺ-/ ในภาษาบาลีหรือ /นฺล-/ ในภาษาสันสกฤต จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานควบความหมายว่า "ไม่มี, ออก" ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

นฺรภย	"ไม่มีภย"
นฺรทุกซ์	"ไม่มีทุกซ์"
นฺรโสภ	"ไม่มีโสภ"
เนรคุณ	"อกตัญญู, ไร้อุคุณ"
เนรเทศ	"ขับไล่ออกจากถิ่นเดิม"

(6) /อป- /หรือ /อัป- / เป็นหน่วยยศานที่ข่มมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /อป- / ในภาษามาลีหรือภาษาสันสกฤต จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานควยความหมายประจำคำว่า "ไม่มี, ปราศจาก" ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

อปภาคย์	"ปราศจากโชค, เคราะห์ร้าย"
อปมงคล	"ปราศจากมงคล, ไม่เจริญตา"
อปยศ	"ปราศจากยศ, เสื่อมชื่อเสียง"
อปลักษณะ	"ชั่ว, เลวทราม, ตำซา"

(7) /อ- /หรือ /อน- / เป็นหน่วยยศานที่ข่มมาจากคำนี้บาท "น" ในภาษามาลี และภาษาสันสกฤต จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานควยความหมายประจำคำว่า "ไม่, ไร, ปราศจาก" คำนี้บาท "น" จะเปลี่ยนรูปเป็น /อ- / เมื่อปรากฏหน้าหน่วยคำที่ขึ้นต้นควยพยัญชนะ และเปลี่ยนรูปเป็น /อน- / เมื่อปรากฏหน้าหน่วยคำที่ขึ้นต้นควยสระวิธีนี้มีใช้เฉพาะในภาษาไทยเท่านั้น¹⁵ ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

อกคัญญ	"ผู้ไม่รุกรานที่ท่านทำแก่ตน"
อกุศล	"ความชั่ว, บาป"
อนาถา	"ไม่มีที่พึ่ง, กำนัปรา"
อเนก	"ไม่ใช่หนึ่ง, มาก"
อเนกรรทประโยชน์	"ไม่ใช่ประโยชน์เดียว"

8.2.1.5 หน่วยยศานเน้นความหมาย

คือหน่วยยศานที่แม้จะมีความหมายประจำคำ แต่จะไม่ใช้เพื่อเพิ่มหรือเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐาน แต่จะช่วยเน้นความหมายของหน่วยคำมูลฐานให้หนักแน่น

¹⁵

ดูคำอธิบายใน กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม, พระนคร : รวมสาสน, 2509), หน้า 410.

ยิ่งขึ้น เท่าที่รวบรวมได้มีอยู่ 1 หน่วยคำ คือ

(1) /-ชาติ/ เป็นหน่วยยืมที่ยืมมาจากคำนามศัพท์ในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต มีความหมายว่า "การเกิด, ชนิด, พวก, ประเทศ, หมู่" เมื่อใช้เป็นหน่วยท้ายศัพท์ในภาษาไทย จะช่วยเน้นความหมายของหน่วยคำมูลฐานในหนักแน่นยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างคำยืม เช่น ลดาชาติ บุปดาชาติ ทิชาชาติ ฯลฯ

8.2.2 หน่วยคำยืมจากภาษาเขมร

หน่วยยืมที่เป็นหน่วยคำยืมจากภาษาเขมร จะมีทั้งชนิดที่ใช้ตามรูปเดิมซึ่งเจ้าของภาษาใช้ หรือเปลี่ยนรูปไปจากเดิม หน่วยยืมดังกล่าวจะมีทั้งชนิดที่ยืมมาจากหน่วยยืมหรือจากหน่วยคำอิสระในภาษาเดิม ดังจะไต่แยกกล่าวทีละหน่วยคำต่อไป หน่วยยืมที่เป็นหน่วยคำยืมจากภาษาเขมร จะแบ่งเป็นชนิดย่อยได้ 4 พวก ดังนี้

8.2.2.1 หน่วยยืมเปลี่ยนหน้าที่ คือหน่วยยืมจากภาษาเขมรที่เมื่อประกอบเข้ากับหน่วยคำมูลฐานแล้วจะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานนั้น เท่าที่รวบรวมได้จะมีอยู่ 16 หน่วยคำ คือ

(1) /ป-/หรือ/ประ-/ เป็นหน่วยยืมที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ป-/หรือ/ปร-/ ในภาษาเขมร จะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานจากกริยาสามัญเป็นกริยากริธ หรือกริยาเหตุ ดังตัวอย่างคำยืม เช่น ปราย ปลง ปราย ประสม ประมูล ประจำ ประมวล ฯลฯ

(2) /ณ-/ เป็นหน่วยยืมที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ณ-/ ในภาษาเขมรจะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐาน เช่นเดียวกับหน่วย /ป-/ หรือ /ประ-/ ในข้อ (1) ดังตัวอย่างคำยืม เช่น ณจง ณฐาน ณคิม ณคียง ณคัจ ฯลฯ

(3) /บ้ง-/ และหน่วยย่อยของหน่วยคำนี้ 3 รูป คือ /บ้ง-/ /บ่า-/ และ /บรร-/ เป็นหน่วยยืมที่มาจากหน่วยหน้าศัพท์ /บ้-/ ในภาษาเขมร แต่ต้องเปลี่ยนเสียงพยัญชนะสะกดไปตามเสียงของพยัญชนะต้นของหน่วยคำมูลฐาน เช่น ถ้าพยัญชนะต้นอยู่ในวรรค ก. ตัวสะกดของ /บ้-/ จะเป็นตัว "ง" ถ้าพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะ

วรรณค. ตัวพยัญชนะสะกจะเป็นตัว "น" และถ้าพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะวรรณค. ป. จะมีพยัญชนะ "ม" สะกค แต่เมื่อใช้ในภาษาไทยจะเขียนเป็น /บ่า-/ ดังตัวอย่างคำผาน เช่น บังเกิด บังคัล บันคาล บันเบา บ่าเพ็ญ บ่าบัค ฯลฯ หน่วยผานรูปนี้จะเปลี่ยนหน้าทีของหน่วยคำมูลฐานจากคำกริยาสามัญเป็นกริยาคาริต หรือกริยาเหตุ

(4) /-่า-/ เป็นหน่วยผานที่ยืมมาจากหน่วยกลางศัพท์หรืออาคม "◌◌" ในภาษาเขมร เมื่อนำมาใช้เป็นหน่วยกลางศัพท์ในภาษาไทย จะเปลี่ยนหน้าทีของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม ดังตัวอย่างคำผาน เช่น คำรวจ ก่าไร ก่าลิ่ง ฯลฯ

(5) /-่าน-/ เป็นหน่วยผานที่ยืมมาจากหน่วยกลางศัพท์หรืออาคม "◌◌" ในภาษาเขมร เมื่อนำมาใช้เป็นหน่วยกลางศัพท์ในภาษาไทยจะเปลี่ยนหน้าทีของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม ดังตัวอย่างคำผาน เช่น ก่านัน จ่านอง อ่านาจ ช่านาญ ฯลฯ

(6) /-งห-/ เป็นหน่วยผานคักแปลงหรือเลี่ยนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร จะเปลี่ยนหน้าทีของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม เช่น จังหัน เป็นต้น

(7) /-ะน-/ เป็นหน่วยผานคักแปลงหรือเลี่ยนแบบ มาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะ ในภาษาเขมร จะเปลี่ยนหน้าทีของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม ดังตัวอย่างคำผานเช่น ขนง เขนย ขนค หนัก ฯลฯ

(8) /-ะบ-/ เป็นหน่วยผานที่คักแปลงหรือเลี่ยนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร จะเปลี่ยนหน้าทีของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม ดังตัวอย่างคำผาน เช่น ระบาย ระบาด ระเบียน ลบอง เลบง ฯลฯ

(9) /-ะม-/ เป็นหน่วยผานที่คักแปลงหรือเลี่ยนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร และจะเปลี่ยนหน้าทีของหน่วยคำมูลฐาน ดังตัวอย่างคำผาน เช่น ขมัน เณิน ทเมิน ฯลฯ

(10) /-ะย-/ เป็นหน่วยผานที่คักแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร และจะเปลี่ยนหน้าทีของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม ดังตัวอย่างคำผาน เช่น เขยา ชยัน

(11) /-ะล-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร และจะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม เช่น เฉลียง โฉลก สลวย ฯลฯ

(12) /-ะว-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร และจะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม เช่น ทวัก สว่าง ฯลฯ

(13) /-ำร-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ " " ในภาษาเขมร จะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม เช่น ชำร่วย ำแรก ฯลฯ

(14) /-ะง-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร และจะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำยศานไปจากเดิม เช่น เส่งยม ผงาก ฯลฯ

(15) /-ม-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ " " ในภาษาเขมร จะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม เช่น จำเวญ กำลูน สมเค็จ ฯลฯ

(16) /-ง-/ เป็นหน่วยยศานที่เลียนแบบหน่วยกลางศัพท์จากภาษาเขมร จะเปลี่ยนหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม เช่น ลังเวย บังเอิญ ฯลฯ

8.2.2.2 หน่วยยศานคงความหมาย

คือหน่วยยศานที่แม้จะมีความหมายประจำคำหรือไม่ก็จะไม่เปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม หน่วยยศานคงความหมายเท่าที่รวบรวมได้ในปัจจุบันมีอยู่ 14 หน่วยคำ คือ

(1) /นัก-/ เป็นหน่วยยศานที่ยืมมาจากหน่วยคำอิสระในภาษาเขมรรูปเดียวกัน และจะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐาน เมื่อปรากฏเป็นหน่วยหน้าศัพท์ ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น นักปราชญ์ นักสนม ฯลฯ

(2) /-อัน-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ยืมมาจากหน่วยกลางศัพท์ "อน" ในภาษาเขมร และจะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐาน ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น ชำนาญ คำเนิน ฯลฯ

(3) /ประ-/ หรือ /ป-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ประ-/ หรือ /ป-/ ในภาษาเขมร จะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น ประคอง ประเคิม ปะเลง ฯลฯ

(4) /-ำ-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ยืมมาจากหน่วยกลางศัพท์ "อ" ในภาษาเขมร จะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น ชำนะ บำเรอ สำเร็จ ฯลฯ

(5) /-ะล-/ เป็นหน่วยยศฐานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร จะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น แผลง เมล็ด ฯลฯ

(6) /-ง-/ เป็นหน่วยยศฐานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ในภาษาเขมร จะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น มังกร

(7) /-ร-/ เป็นหน่วยยศฐานที่เลียนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร จะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น มารยา กระลา ครลาด ฯลฯ

(8) /-ระ-/ เป็นหน่วยยศฐานที่เลียนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร จะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น กระลค พระลค

(9) /-ษ-/ เป็นหน่วยยศฐานที่เลียนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ในภาษาเขมร จะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น ราชตรี

(10) /-ะว-/ เป็นหน่วยยศฐานที่เลียนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ชนิดเสียงพยัญชนะในภาษาเขมร จะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น สวาง "ผี"

(11) /-ะร-/ เป็นหน่วยยศฐานที่เลียนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์เสียงพยัญชนะในภาษาเขมร เช่น จริต จราว จริก จรด ฯลฯ

(12) /-น-/ เป็นหน่วยยศฐานที่เลียนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ในภาษาเขมร และจะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น รั้นทค บรรรเลง บรรรลีย บรรรทม ฯลฯ

(13) /-ง-/ เป็นหน่วยยศฐานที่เลียนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ในภาษาเขมร และจะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น ผงก เป็นต้น

(14) /-ม-/ เป็นหน่วยยศฐานที่เลียนแบบมาจากหน่วยกลางศัพท์ในภาษาเขมร และจะคงความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น จำรญญ จำรัส ฯลฯ

9.2.2.3 หน่วยยศฐานเพิ่มความหมาย

คือหน่วยยศฐานที่จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานด้วยความหมายประจำคำ หรือนัยแห่งความหมายของหน่วยยศฐานนั้น เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 16 หน่วยคำ คือ

(1) /ป-/ หรือ /ประ-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ /ป-/ หรือ /ปร-/ ในภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานควบนัยแห่งความหมายของหน่วยยศฐานว่า "ทำให้, ควร, น่าที่จะ" ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

ปราย	"ทำให้กระจายไป, ชัก, หวาม"
ปราย	"ทำให้ราบ, ทำให้กลัว"
ปลง	"เอาลง"
ประสม	"รวมกันเข้า, ปน, ระคน"
ประจำ	"ทำให้อยู่คงที่"

(2) /ผ-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ในภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานทั้งชนิดที่เป็นหน่วยคำไทยหรือหน่วยคำยืมจากภาษาเขมร ควบความหมายเดียวกับหน่วยคำ /ป-/ หรือ /ประ-/ ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

ผจง	"บรรจง, ตั้งใจทำให้ดี"
ผสาน	"ทำให้เชื่อมกัน, ทำให้เข้ากันสนิท"
ผสม	"ทำให้รวมกัน"

เผด็จ	"ทำให้ทร"
เผด็จ	"ทำให้เค็ดชาค"

(3) /บัง-, /บัน-, /บ่า-, /บร- / เป็นหน่วยยศานที่ยืมมาจากหน่วยหน้าศัพท์ในภาษาเขมร /บ- / จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานควยนี้ยแห่งความหมายของหน่วยยศานว่า "ทำให้" ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

บ่าเพ็ญ	"ทำให้เต็ม"
บังคัล	"ทำให้เฝ้า"
บันคล	"ทำให้บังเกิดขึ้น"
บ่าบัก	"ทำให้เสื่อมคลาย, ทำให้หาย"
บรรม	"ทำให้รวมกันเข้า"

(4) /นัก- / เป็นหน่วยยศานที่ยืมมาจากหน่วยคำอิสระ "นัก" ในภาษาเขมรจะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานควยความหมายประจำคำว่า "บุคคลที่มีลักษณะหรือแสดงอาการตามความหมายของหน่วยคำมูลฐาน" ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

นักเลง	"ผู้เลงการพนันโดยปกติ"
นักรบ	"ผู้ชำนาญในการรบ, ทหาร"
นักดนตรี	"ผู้ฝึกไฝ่และชำนาญการเล่นดนตรี"
นักวิทยาศาสตร์	"ผู้ที่คิดค้นคว้าและฝึกไฝ่หาความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์"
นักกีฬา	"ผู้ชำนาญการเล่นกีฬา"

(5) /-ะง- / หรือ /-ะงท- / เป็นหน่วยยศานที่ดัดแปลงจากหน่วยกลางศัพท์เสียงพยัญชนะในภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

จ้งหัน	"ข้าว, อาหาร"
เส้งี่ยม	"ระมัดระวัง, เรียบร้อย, ไม่คะนอง"
ผงาค	"สง่า, เคน, ผาดโผน"

(6) /-ชน-/ เป็นหน่วยยศฐานที่คัดแปลงจากหน่วยกลางศัพท์เสียงพยัญชนะ
ในภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

เขนย	"หมอนหนุน"
พนัก	"เครื่องสำหรับพัก, สำหรับพิง"
ชนัค	"หมูล่าค้ำขึ้น, แถว, แนว, ลักษณะนามเรียกรวม"
ชนาน	"ตั้งข้อให้"

(7) /-วาน-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ยืมมาจากหน่วยกลางศัพท์ในภาษาเขมร
จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

กำเนิด	"ทำให้เกิด, ความเกิด, เชื้อสาย"
กำนัน	"กัม, ถือ, ผู้ป้องกัน, คูแฉ"
จำนอง	"ผูก, คลอง, หมายไว"
อำนาจ	"การบังคับ, กำลัง, ความรุนแรง"
สนุก	"ทำให้เบิกบานใจ, เพลินใจ"

(8) /-ะบ-/ เป็นหน่วยยศฐานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร
จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

ระบอบ	"แบบอย่าง, ธรรมเนียม, ระเบียบการปกครอง"
ระเบียง	"ส่วนของเรือนที่คคอยู่ข้าง ๆ ภายนอกฝา"
ระเบียบ	"ทะเบียน, แบบ"
ระบ่า	"การพอนรำเป็นชุกกัน"
ระบัด	"ลัด, ผลิ, แทกใบอ่อน"

(9) /-ะม-/ เป็นหน่วยยศฐานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร
จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

ทเมิน	"พราณป่า"
ขมอย	"หลบตาเอียงอาย"
ละโอบ	"มักได้, มักกิน"
ขมัน	"พลัน, ทันที"

(10) /-ะย-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

เขยา	"สั้น, ทำให้กระเทือน"
ขยค	"กระเียบ, เลื่อนจากที่เดิม"
ขยาย	"ทำให้กว้างใหญ่ออกไป, ชี้แจง"
ขยัน	"เอาการเอางาน, แข็งแรง"

(11) /-ำร-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

ชำระ	"ชะล้าง, คัดสิน, สะสาง"
สำรวย	"สวย, มีอาการสวย"
ชำรुक	"ทรุดโทรม, บวมสลาย"

(12) /-ะล-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

โฉลก	"โชค, โอกาส"
ฉลา	"ชวนไป, เชไป"
ฉลวย	"ฉลวย, สวย"

(13) /-ะว-/ เป็นหน่วยยศานที่คัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศาน เช่น

त्वัก	"เครื่องใช้ตัดข้าวและแกง"
สว่าง	"ทำให้แลเห็นชัด, มีแสง, กระจ่างแจ้ง"

(14) /-๕๐-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ดัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

ขอม	"มีคคลุม, ทำโทษม"
ขอำ	"มีคมัว, มีคคลุม"

(15) /-ม-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ดัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

กำลูน	"นากรณา, ควรรณา"
สมเค็จ	"ยิงใหญ่, ประเสริฐ (ไชยกย่อง)"

(16) /-ง-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ดัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร จะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำยศฐาน เช่น

สังเวย	"บวงสรวง, เซนสรวง"
--------	--------------------

8.2.2.4 หน่วยยศฐานเปลี่ยนความหมาย

คือหน่วยยศฐานที่ยืมมาจากภาษาเขมรที่จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม ควบความหมายประจำคำหรือนัยแห่งความหมายของหน่วยยศฐาน หน่วยยศฐานเปลี่ยนความหมายเท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 3 หน่วยคำ คือ

(1) /-ำ-/ เป็นหน่วยยศฐานที่ยืมมาจากหน่วยกลางศัพท์ "ำ" ในภาษาเขมร จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ เช่น

กำไร	"สิ่งที่ได้เกินทุน"
กำเคา	"เลือดที่ออกทางจมูกเพราะความร้อน"
คำรา	"แบบแผนที่ว่าควยวิชาต่าง ๆ"
สำแดง	"ของให้โทษ"

(2) /-อัน-/ เป็นหน่วยผสมที่ยืมมาจากหน่วยกลางศัพท์ในภาษาเขมร จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

กำเหน็จ	"คางจางประดับ"
คำหนัก	"ที่พักของเจ้านาย"
สำเนา	"หลักฐาน"

(3) /-าร-/ เป็นหน่วยผสมที่ดัดแปลงมาจากหน่วยกลางศัพท์ภาษาเขมร จะเปลี่ยนความหมายของหน่วยคำมูลฐานบางคำ ดังตัวอย่างคำผสม เช่น

ชำระ	"ของตอบแทนการช่วย"
ชำระ	"ชอก, หลีบ"

8.2.3 หน่วยคำยืมจากภาษาอังกฤษ

หน่วยผสมที่เป็นหน่วยคำยืมจากภาษาอังกฤษ แม้จะมีเพียง 1 หน่วยคำ แต่ก็เป็นที่สังเกตได้ว่าเป็นหน่วยคำที่นิยมนำมาใช้สร้างคำผสมในภาษา ในปัจจุบันมีคำยืมจากภาษาอังกฤษในชื่อยุมากในภาษา แต่จะเป็นรูปหน่วยคำอิสระที่มีที่ใช้ตามลำพังหรือใช้ในรูปคำประสม เช่น คัพ คิงส์คัพ ควีนส์คัพ เทเลออร์ ทรงสมัยเทเลออร์ แมนซอพ เด็คซายแมนซอพ ฯลฯ แต่หน่วยผสมซึ่งเป็นหน่วยคำยืมจากภาษาอังกฤษ 1 หน่วยคำนี้ เป็นหน่วยที่ไม่ปรากฏที่ใช้ตามลำพัง แต่จะปรากฏร่วมกับหน่วยคำมูลฐาน และจะเพิ่มความหมายของหน่วยคำมูลฐานควยความหมายว่า "โรงภาพยนตร์" หน่วยผสมหน่วยนี้คือหน่วยทายศัพท์ /-รามมา/ ซึ่งสันนิษฐานว่าจะมีที่มาจาก 2 พยางค์ทายของศัพท์ Cinerama ในภาษาอังกฤษ คำนี้ Standard Dictionary¹⁶ ให้คำจำกัดความไว้ว่า

16

Standard Dictionary Vol. I. (International edition, New York : Funk & Wagnalls Company), p. 239.

"Cinerama n. -A motion picture having a very wide angle of projection to give the effect of panoramic vision : a trade name [< Cine (ma - Pano) rama]"

จากคความหมายของศัพท์ Cinerama ข้างบนนี้ช่วยให้ทราบที่มาของคำ Cinerama ว่ามีที่มาจาก Cinema และ Panorama แต่ตัดพยางค์บางพยางค์ของคำทั้ง 2 เสียจึงกลายเป็น Cinerama และคความหมายของ Cinema ก็คือ "A motion picture theater" ซึ่งตรงกับคความหมายของหน่วยคำ /-รามา/ ที่ไทยยืมมาใช้ แต่ชื่อโรงภาพยนตร์ที่มหน่วย /-รามา/ ประกอบข้างท้ายมิได้หมายความว่าถึงโรงภาพยนตร์ฉายด้วยระบบจอกว้างทั้งหมด ทั้งคความหมายของคำ Cinerama

หน่วยผสม /-รามา/ จะปรากฏท้ายนามที่เป็นชื่อเฉพาะของสถานที่ เช่น ศิลิต-รามา พระโขนงรามา นนทบุรีรามา สามย่านรามา ฯลฯ